

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DERGİSİ

DİNİ, İLMİ, EDEBİ, MESLEKİ AYLIK DERGİ

Cilt : XIII Sayı : 4

TEMMUZ — AĞUSTOS

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«EY İMAN EDENLER, TOPLU BİR HALDE KÂFİRLERLE KARŞILAŞTIĞINIZ ZAMAN ONLARA ARKALARINIZI DÖNMEYİN (KAÇMAYIN), TEKRAR MUHÂREBE İÇİN BİR TARAF ÇEKİLEN, YAHUD DİĞER BİR FIRKAYA ULAŞIP MEVKİ' TUTANIN HÂLİ MÜSTESNA OLMAK ÜZERE KİM ÖYLE BİR GÜNDE ONLARA ARKA ÇEVİRİRSE O, MUHAKKAK Kİ ALLAH'IN GAZÂBINA UĞRAMIŞDIR. ONUN YURDU CEHENNEM'DİR. O, NE KÖTÜ BİR SONUCUR! ONLARI SİZ ÖLDÜRMEYİNİZ, FAKAT ALLAH ÖLDÜRDÜ ONLARI. ATTIĞIN ZAMAN DA (HABİBİM) SEN ATMADIN, ANCAK ALLAH ATTI. (VE BUNU) MÜ'MİNLERİ KENDİNDEN GÜZEL BİR (NİMET) İMTİHAN İLE DENEMEK İÇİN (YAPTI). ŞÜPHE SİZ Kİ, ALLAH HAKKI İLE İŞİDEN, KEMÂLİYLE BİLENDİR.»

(El-Enfâl Sûresi : 15-17)

İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşlerini
Fiilen İdare Eden Sorumlu Müdür
M. SAİM YEPREM
Diyamet İşleri Başkanlığı
Derleme ve Yayın Müdürü
Emel Matbaacılık Sanayi Ltd. Şti. Ankara

Takva

Hasan GÜLEÇ
İzmir Yük. İslâm Enstitüsü
Arap Dili ve Ed. Öğretmeni

— II —

«... benim dostlarım, sadece müttakîlerdir...». (78)

Peygamberimiz (s.a.v), Muâz'ı Yemen'e uğurlarken «... bana en çok dost olan insanlar, — kim ve nerede olurlarsa olsunlar — müttakîlerdir» buyurdular. (79)

Nebî (s.a.v.) e, «insanların en kerimi kimdir» diye soruldu. «Onların en müttakî olanıdır» buyurdular. (80)

Nebî (s.a.v) minberde iken bir adam ayağa kalkarak, «ey Allah'ın Resûlü; insanların hangisi daha hayırlıdır» dedi. Rasûlullah (s.a.v.) «insanların en hayırlısı, onların en çok ibadet edeni, en fazla müttakî olanı, en ziyade iyiliği emir ve kötülüğü yasak edeni, en çok sıla-ı rahimde bulunanıdır» buyurdular. (81)

Rasûlullah şöyle buyurdular : «Allah sizden cahiliye devri ayıplamasını ve o devrin babalarla övünme âdetini mutlak surette uzaklaştırdı. Mü'min, müttakîdir; facir de şakîdir (günahkârdır). (Bütün) insanlar, Âdem'in oğullarıdır. Âdem de topraktır...» (82)

Rasûlullah (s.a.v.) e denildi ki «insanların hangisi daha efdaldir?» «Kalbi mahmûm ve dili doğru olan her kişi» buyurdular. (Oradakiler) dediler ki : «Dili doğru olanı biliyoruz; ama kalbin mahmûm olması nedir?» Rasûlullah buyurdular : «Böyle bir kalb, müttakîdir, temizdir. İçinde hiç günah, isyan, kin ve hased yoktur». (83)

«Kul nefisini hesaba çekmedikçe müttakî olamaz». (84)

Rasûlullah (s.a.v.) teşrik günlerinin ortasında îrad ettiği hutbede şöyle buyurdular : «Ey insanlar; haberiniz olsun ki Rabb'iniz birdir, babanız birdir.

(78) Ebû Dâvûd Süleyman b. el-Eş'as b. İshak b. el-Ezdî es-Sicistânî : Sünen : Fiten, 1 Mısır 1371 H / 1952 M.

(79) Ahmed b. Hanbel : Müsned : 5/235

(80) » : » : 2/431

(81) » : » : 6/432

(82) » : » : 2/361

(83) İbn Mâce : Sünen : Züh'd, 24

(84) Tirmizî : Sünen : Kıyâmet, 25

yine haberiniz olsun ki Arab'ın Arab olmayana, Arab olmayanın da Arab olana, kırmızı renklinin zenciye, zencinin de kırmızı renkliye hiçbir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva iledir». (85)

Rasûlullah (s.a.v.) bir adama, «sana Allah'tan korkmayı ve her tepenin üzerinde tekbîri tavsiye ediyorum» buyurdular. (86)

Ebû Hüreyre (R.A.) şöyle dedi: Rasûlullah (s.a.v) buyurdu: «Birbirinize hades etmeyin. Kendiniz almak istemediğiniz halde başkasına zarar vermek için bir malı övüp fiyatını artırma yarışına girişmeyiniz. Birbirinize buğzetmeyiniz. Birbirinizden yüz çevirip sırt dönmeyiniz. Sizden bir kısmınız diğer bir kısmınızın üzerine alış-verişe girişmesin. Ey Allah'ın kulları; birbirinizle kardeş olunuz. Müslüman, müslümanın kardeşidir. Müslüman, müslümana zulmetmez. Yardıma muhtaç olduğu sıkıntılı zamanda onu yalnız ve yardımsız bırakmaz. Onu hakîr görmez. Takva işte şuradadır». Rasûlullah bu son cümleyi göğsünü işaret ederek üç defa tekrar etti. Sonra : Bir kimsenin din kardeşine hareket etmesi, kötülük namına kendisine yeter. Her müslümanın kanı, malı ve ırzı, diğer müslümana haramdır» buyurdu. (87)

4 — İSLÂM ÂLİMLERİNİN TAKVAYA DÂİR SÖZLERİ :

Alî b. Ebî Talib der ki : «Takva, günah işlemede ısrarı, ve ibadet etmekle gururlanıp aldanmayı terketmektir». Hasen-i Basrî, «Takva, Allah için, Allah'tan başkasını istememendir ve bütün işlerin, Allah'ın tasarrufunda olduğunu bilmendir» der. İbrahim b. Edhem, «takva, dilinde yaratıkların, fiillerinde meleklerin, sırlarında da Arş meleğinin bir kusur bulamamalarıdır» der. Vâkıdî, «takva, dışını halk için bezediğin gibi içini de hak için süslemendir» der. Denilir ki : «Takva, Rabb'inin, seni nehyettiği yerde görmemesidir». Yine denilir ki : «Müttakî, Mustafa'nın yolunu tutan, dünyayı kulak ardına atan, gönlüne ihlâs ve vefayı yerleştiren, haram ve eziyetli olan işlerden çekinendir. Müttakî için hiç bir fazilet olmasa bile Kur'an'ın müttakîler için hidayet kaynağı olması yeter». (88)

Muâz b. Cebel der ki : «Müttakîler, şirkten ve putlara tapmaktan korunan, ibadeti sırf Allah rızası için yapan, ve Cennet'e giren kimselerdir». Takva denilince kalbe yerleşen îman anlaşılır. Bunu kulların gönüllerinde (iradelerine göre) ancak Cenab-ı Allah yaratır.» İbn Abbas (R.A.)dan gelen bir rivayet şöyledir : «Müttakîler, Allah'a şirk koştuktan korunan ve hareketlerini ona ibadet etmeye göre düzenleyen mü'minlerdir». Hasen-i Basrî yine der ki : «Müttakîler, Allah'ın haram kıldıklarından çekinenler, farz kıldıklarını da yerine getirenlerdir», Kelbî der ki : «Müttakîler, büyük günahlardan sakınanlardır». (90)

Yine İbrahim b. Edhem der ki : «Kalblerimiz üç perde ile örtülmüştür; bu perdeler kalkmadıkça kul için yakının kapısı açılmaz : a) Mevcut olan bir şeyden dolayı sevinmek, b) kaybolan bir şeye üzülme, c) Övülmekten

(85) Ahmed b. Hanbel : Müsned : 5/411

(86) İbn Mâce : Sünen : Cihad, 8

(87) Müslim : Sahih : Birr, 82 İstanbul 1970

(88) Fahrüddin er-Râzî : Mefâtihü'l-Gayb : 1/244

(89) » » : » » : 1/243

(90) İbn Kesir : Tefsir : 1/39-40

hoşlanmak. Mevcut olan bir şeyden dolayı sevinen, hırslıdır. Kaybolan şeye üzülen, öfkelidir; öfkeli kişi azap görür. Övülmekten hoşlanıp kendini beğenmiş kişi, gururlanmış olur. Gurur, ibadeti yok ederek hükümsüz bırakır». (91)

Ebû Yezîd el-Bistâmî der ki : «Müttakî, dediği zaman Allah için diyen, işlediğinde de Allah için işleyen kimsedir». Takva'nın içinde bütün hayırlar mevcuttur. Takva, gelmiş geçmiş ve gelecek bütün insanlara Allah'ın emridir. Takva, insanın faydalandığı şeylerin en hayırlısıdır. (92)

Kendisinde zerre kadar bir şüphe bulunmayan bu Kur'an, müttakilere ayn-ı hidayettir. Kur'an'la vakî olan ilâhî irşadın müessir ve muvaffak olması, muhatabların ihtiyarî fiillerine bağlıdır. Kur'an, herkese hak yolu umumî surette göstermek için nazil olmuşsa da herkes bunu kabul etmede ve seçmede eşit olmayacak, bazıları iradelerini buna yöneltmeyeceklerdir. Bu gibilerin kalblerinde Kur'an'ın irşadı, aksi tesir yapacaktır. Bunun için hitabın asıl faydası, iyi seçmeye sahip olan kabiliyetlilere ait olacaktır ki bunlar da ittikasi ve en azından ittika kabiliyeti bulunan müttakilerdir. (93)

5 — NETİCE :

Kur'an-ı Kerîm'de «takva» kelimesi çeşitli şekilleri ile 238 âyette; Kütüb-i Sitte'de, Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde, İman Malik'in Muvatta'ında ve Sünen-i Dârimî'de ceman 247 defa geçmiştir. Ayrıca takva; mefhum, mâna ve mevzu olarak ahlâk ve tasavvufta geniş yer işgâl eder; âdetâ saf imanın, hâlis ibadetin, ruhun faziletlerle bezenmesinin mihrakıdır. İslâm dininde takva Hint zühdü gibi hayattan kopmuş değildir. Bu yönden İslâm'da takva'yı en güzel ifade eden söz ve müşahhas misal, yukarıda geçen ve Hucurat suresinin de bâzı âyetlerinin nüzulüne sebep teşkil eden üç adamın Rasûlullah'ın (s.a.v) evine gelerek onu çağırmaları, kendi ibadetlerini azımsamalarından Peygamber efendimizin de onlara verdiği cevap olsa gerekir.

«Allah şüphesiz müttakilerle beraberdir».

(91) Gazâlî : İhyâ : 4/225

(92) Kurtubî : Tefsir : 1/161-162

(93) Elmalılı : Tefsir : 1/166-168